

КОСТЮК Платон Григорович (20. 08. 1924, Київ — 10. 05. 2010, там само) — нейрофізіолог. Син [Григорія](#), брат [Олександра](#), батько [Олени Костюків](#). Доктор біологічних наук (1957), професор (1961), академік НАНУ (1969), АМНУ (1994), РАН (1974). Член Німецької академії природознавців «Леопольдіна» (1966), АН Чехословаччини (1990), Угорської АН (1990). Герой Соціалістичної Праці (1984), Герой України (2007). Заслужений діяч науки і техніки України (2004). Державна премія України в галузі науки і техніки (1976, 1992, 2003). Державна премія СРСР (1983). Премії ім. О. Богомольця АН УРСР (1987), ім. І. Павлова (1960), ім. І. Сеченова (1977) АН СРСР. Золоті медалі ім. В. Вернадського НАНУ (2004), ім. І. Сеченова РАН (2009). Ордени «За заслуги» 3-го (1993), князя Ярослава Мудрого 5-го (1998) ступ. Державні нагороди СРСР.

Закінчив Київський університет (1946) і медичний інститут (1949). Від 1946 працював у Київському університеті: від 1956 — завідувач відділу загальної фізіології Інституту фізіології; від 1958 — завідувач відділу загальної фізіології нервової системи, 1966–2010 — директор Інституту фізіології НАНУ (Київ); водночас 1982–2010 — засновник і завідувач кафедри мембранної біофізики Київського відділення Московського фізико-технічного інституту; 1992–2010 — засновник і директор Міжнародного центру молекулярної фізіології НАНУ (Київ), а також від 2000 — засновник і завідувач кафедри молекулярної і клітинної фізіології ЮНЕСКО при Центрі. Академік-секретар Відділення фізіології АН СРСР (1975–88). Віце-президент НАНУ (1993–98). Голова Українського фізіологічного товариства (1968–2010). Засновник і головний редактор журналу. «Нейрофізіология» (1969–88), головний редактор журналу «Доповіді Національної академії наук України»

(від 1993). Депутат (1980–90), Голова (1985–90) ВР УРСР. Наукові дослідження у галузях нейрофізіології, молекулярної біології та клітинної біофізики.

Вивчав нейронні системи, які здійснюють керування моторною активністю організму, вісцеральними функціями та беруть участь у передаванні соматосенсорної інформації. Обґрунтував нейронні схеми спінальних сегментарних механізмів, кортико-, рубро-, ретикуло-спінальних низхідних систем, пропріоспінальних між-нейронних зв'язків і низки стовбурових механізмів. Досліджував мембранні й молекулярні механізми нервових процесів; застосував мікроелектродну техніку для дослідження структурно-функціональної організації нервових центрів та біофізичних і молекулярних механізмів збудження й гальмування у нервових клітинах; розробив методику внутрішньоклітинного діалізу соматичної нервової клітини (метод Костюка), що дала змогу варіювати склад зовнішньо- і внутрішньоклітинного середовища нейрона та вивчати роль компонентів зазначених середовищ у збудженні й гальмуванні нервових клітин. Зробив вагомий внесок у дослідження гомеостазу іонів кальцію в нервових клітинах і його порушень при мозковій патології, ішемії, гіпоксії, епілепсії, цукровому діабеті, больових синдромах, фенілкетонурії, хворобі Альцгеймера. Написав автобіографічну книгу «Над океаном времени» (К., 2005).

2012 НАНУ заснувала премію ім. Костюка. У Києві 2025 на будівлі Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця НАНУ відкрито меморіальну дошку на честь Костюка.

Основні праці

Двухнейронная рефлекторная дуга. Москва, 1959; Микроэлектронная техника. К., 1960; Физиология центральной нервной системы. К., 1971; 1977; Структура и функция нисходящих систем спинного мозга. Москва, 1973; Кальций и клеточная возбудимость. Москва, 1986; Calcium signalling in the nervous system. Chichester, 1995 (співавт.); Біофізика. К., 2001; 2008 (співавт.); Іони кальцію у функції мозку – від фізіології до патології. К., 2005 (співавт.); Внутрішньоклітинна кальцієва сигналізація: структури і функції. К., 2010 (співавт.).

Рекомендована література

1. Платон Григорьевич Костюк: Биобиблиогр. указ. К., 1986;
2. Виленский Ю., Шевко А. Бой идет не ради славы, а ради жизни // День. 2004, 18 авг.;
3. Трахтенберг І. «Океан» академіка Платона Костюка // Вісник НАНУ. 2008. № 8;
4. Галковская Т. Платон Костюк в научном мире звучит

как пароль // Зеркало недели. 2009, 5–11 сент.;
Лук'янець О. О. Пам'яті академіка П. Г. Костюка // ФЖ.

2010. Т. 56, № 4.

О. О. Лук'янець

Бібліографічний опис:

Костюк Платон Григорович / О. О. Лук'янець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6151>. – Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).